

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA/REPUBLIC OF KOSOVA
ZYRA E AUDITORIT TË PËRGJITHSHËM / KANCELARIJA GENERALNOG
REVIZORA / OFFICE OF THE AUDITOR GENERAL

Br. Dokumenta 23.8.1-2009-08

**IZVEŠTAJ REVIZIJE O FINANSIJSKIM IZJAVAMA KOMPA NIJE
REGIONALNOG VODOVODA „PRIŠTINA“ ZA 2009. GODINU – ZAKLJUČNO
SA 31. DECEMBROM**

Priština, jun 2010. god.

TABELA SADRŽAJA

1. Opšti sažetak
2. Uvod
3. Delokrug revizije
4. Pristupanje reviziji
5. Mišljenje revizije
6. Stanje preporuka od prošlih godina
7. Istorijat
8. Nalazi i glavne revizijske preporuke
9. Opšti zaključak o upravljanju Kompanijom

Dodaci:

- I. Razne vrste mišljenja revizije (ISSAI 400)
- II. Komentari RKV “Priština” i ocene KGR-a

Lista S k r a ć e n i c a:

AJN	Agencija javne nabavke
GR	Generalni revizor
INTOSAI	Međunarodna organizacija vrhovnih revizijskih institucija
JNJP	Jedinica za nadgledanje javnih preduzeća
JP	Javno preduzeće
JUK	Jedinica za unutrašnju kontrolu
KGR	Kancelarija generalnog revizora
KPA	Kosovska poverilačka agencija
RKV	Regionalna Kompanija Vodovoda
KSK	Kosovski standardi računovodstva
MFR	Međunarodna federacija računovođa
MPF	Ministarstvo za privredu i finansije (Ministarstvo)
MSFI	Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja
MSK	Međunarodni standardi računovodstva
MSRJS	Međunarodni standardi računovodstva u javnom sektoru
ZJN	Zakon o javnoj nabavci
ZJP	Zakon o javnim preduzećima
ZUJFO	Zakon br. 03/L-048 o upravljanju javnim finansijama i odgovornostima

I. Opšti sažetak

Kancelarija Generalnog revizora je izvršila reviziju finansijskih izveštaja Kompanije za regionalni vodovod „Priština“, za 2009. godinu, zaključno sa 31 decembrom.

Revizija je izvršena u skladu sa međunarodnim standardima revizije INTOSAI i obuhvatila je testiranje i procedure koje smo mislili da su nužne za iznošenje mišljenja o finansijskim izveštajima.

Prema našem mišljenu, finansijski nalazi, *prikazuju pravo i realno stanje* u svakom materijalnom pogledu, finansijsko stanje RKV „Priština“ za 2009. godinu, zaključno sa 31 decembrom, te finansijske aktivnosti u istoj godini. Stavljajući akcenat na pitanje želimo da skrećemo vašu pažnju na prijavljivanje inkasiranog i provizijsku ocenu lošeg duga (**ISSAI 400: Nekvalifikovano mišljenje uz naglasak pitanja**).

Naša revizija je identifikovala, slabosti u pojedinim oblastima finansijskog rukovođenja, koje treba adresirati rukovodstvo kako bi se u daljem radu poboljšala efektivnost i efikasnost kompanije. Glavne slabosti rukovođenja, prikazali smo u nastavku:

1. Softver kompanije ne pruža potpunu sigurnost procesiranja podataka što je za posledicu imao znatan broj grešaka u izdatim računima;
2. Angažiranje zaposlenih izvan platnog spiska, koji se isplaćuju od kase bez važećeg ugovora sa Kompanijom;
3. Ne vrši se godišnja radna ocena performanse osoblja Kompanije;
4. Procedure nabavke nisu bile sprovedene potpuno u skladu sa ZJN. Usled toga su izabrani dobbitnici u nedostatku tri odgovornih ponuda i nedostajala je potrebna kontrola realizacije ugovora;
5. Slaba realizacija planirane nabavke za 2009 (oko 30%), ostali troškovi su učinjeni izvan planirane nabavke;
6. Modul osnovnih sredstava sadrži osnovna sredstva koja su niže vrednosti (ispod 500€) što je u suprotnosti sa Pravilima o vođenju knjiga u RKV „Priština“. Total tih sredstava je 218,083€; i
7. Kompanija nije uspela da donese i kompletira sve pravilnike o unutrašnjoj funkcionalnosti koje nalaže Zakon o javnim preduzećima.

Mi smo preporučili odboru RKV-a „Priština“ da odmah počinje sa jednim programom koji bi imao za cilj pojačanje unutrašnje kontrole i poboljšanje daljeg finansijskog upravljanja organizacije.

Menadžment RKV-a „Priština“ složio se sa našim nalazima i zaključcima iznetim u finansijskom izveštaju i obavezao se da će se potruditi da sprovodi sve zaključke koje smo izneli u ovom izveštaju.

II. U v o d

Kancelarija generalnog revizora je, prema zakonu, odgovorna za izvršenje godišnjih revizija finansijske regularnosti.

Odbor Kompanije za regionalni vodovod odgovara Ministru za privredu i finansije kao predstavniku vlasnika (Republike Kosova).

Glavna odgovornost se odnosi na prezentiranje finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima računovodstva i finansijskog izveštavanja na osnovu aktuelnih računovodstvenih načela.

Dok, Vlada, preko Ministra za privredu i finansije izveštava Skupštini jednom godišnje o radu centralnih JP-a.

III. Predmet i delokrug revizije

Revizija RKV-a „Priština“ odnosi se na finansijske izveštaje za 2009. godinu, zaključno sa 31 decembrom.

Revizija regularnosti definirana je kao verifikacija finansijskog računovodstva, uključujući egzaminiranje i ocenjivanje finansijskih izveštaja i drugih finansijskih podataka, te iznošenje mišljenja, o sledećem:

- Da li finansijski izveštaji prikazuju pravo i realno stanje računa i finansijsko stanje za u odnosnom periodu za koji je izvršena revizija;
- Da li su finansijski podaci, finansijski sistemi i transakcije u skladu sa važećim zakonima i uredbama;
- O usklađenosti, odnosno harmonizaciji funkcija unutrašnje kontrole i unutrašnje revizije; i
- O svim drugim pitanjima koja se neposredno tiču revizije ili se na nju odnose.

IV. Pristupanje reviziji

Reviziji smo pristupili i izvršili je u toku ove godine. Usvojili smo novi priručnik o regularnosti naše revizije koji je u skladu sa međunarodno priznatim standardima revizije.

Naš pristup reviziji bio je fokusiran na četiri glavne oblasti, i to:

- Shvatanje ustanove - da u potpunosti shvatimo ustanovu, uključujući i okvir ključnih autoriteta i sistema, kako bi smo shvatili ključna pitanja koja su mogla uticati na finansijske izveštaja;
- Identifikacija rizika - shvatajući ustanovu i na osnovu ranijih rezultata revizije, mi identifikujemo rizike koji mogu dovesti do pogrešnih materijalnih izjavljiva u finansijskim izveštajima ili do kolizije sa zakonom;
- Unutrašnja kontrola upravljanja – tamo gde se identifikuju rizici, mi zahtevamo identifikaciju upravljanja i nadzornu kontrolu koja može smanjiti te rizike;
- Primenjivanje supstancijalnih analitičkih procedura - radi pružanja potpuno sigurne revizije sa posebnim osvrtom u oblastima gde su identifikovane kontrolne slabosti.

Mi moramo da u zadovoljavajućoj meri shvatimo unutrašnje kontrole da bi smo razumeli i ocenili rizik pogrešnih materijalnih izjava. U skladu sa ovim zahtevom i zahtevima našeg rada, prema unutrašnjim gore navedenim kontrolama upravljanja, dokumentujemo kontrolu upravljanja i nadzornu kontrolu koje nam pomažu da se bolje informišemo i donosimo mišljenje o rizicima pogrešnog materijalnog izjavljivanja.

Reviziju planiramo i izvršimo da bi smo bili u stanju izneti opravdano i pouzdano mišljenje. Mi primenjujemo takođe materijalna pitanja koja nam pomažu na planiranju naše revizije i ocenjivanju naših revizijskih nalaza. Prema opštem značenju pojma, (kao što se navodi u standardima revizije), jedno pitanje smatramo materijalnim, ukoliko je prisutno loše izjavljivanje i izostavljanje iz finansijskog izveštaja pitanja koje može izmeniti opšti pogled finansijskih izveštaja u odnosu na korisnike.

Prema našem revizijskom pristupu i analizi, preduzeli smo prevremenu reviziju u toku ove godine. Prevremena revizija treba se shvatiti kao jedna revizija koja počinje sa fiskalnom godinom koja je pod revizijom u cilju davanja preporuka o tome:

- Kako se mogu tretirati ranije preporuke;
- Kako treba pripremiti godišnje finansijske izveštaje; i
- Kako treba adresirati pitanja finansijskog rukovođenja u aktuelnoj godini.

Ove godine smo izveštavali naše zaključke i preporuke sa prevremenih revizija, u revizijskim memorandumima, u januaru 2010. godine.

Sa ciljem ispunjavanja naših revizijskih odgovornosti u odnosu na RKV „Priština“, preduzeli smo sledeće aktivnosti:

- Izvršili smo reviziju finansijskih izveštaja RKV „Priština“;
- Utvrdili smo da li su finansijski izveštaji RKV „Priština“, pripremljeni u skladu sa KKS - MKS;
- Izvršili smo sveobuhvatno supstancijalno ispitivanje finansijskih transakcija;
- U odabiru transakcije za testiranje, primenili smo kombinaciju uzoraka prema slučaju i mišljenju;
- Da bi smo ocenili valjanost i pravilnost finansijskih transakcija, našu smo reviziju zasnivali na kombiniranim intervjuima, analitičkim ispitivanjima i razmatranjima, dokumentacije i njene fizičke provere;
- Izvršili smo analizu finansijskog rukovođenja unutar organizacije; i
- Ocenili smo samostalnost i kvalitet rada Unutrašnje kontrole RKV-a „Priština“.

U ovom izveštaju mi smo sažimali reviziju iz ove godine i izneli smo formalno mišljenje o Godišnjim finansijskim izveštajima za 2009 godinu.

O našem revizijskom mišljenju o finansijskim izveštajima RKV-a „Priština“, Međunarodni standardi su ti koji determinišu vrstu mišljenja koje se može izneti, koji su opširnije izneti u Dodatku 1.

V. Revizijsko mišljenje

Prema našem mišljenju, finansijski nalazi, prikazuju pravo i realno stanje u svakom materijalnom pogledu, finansijsko stanje RKV „Priština“ za 2009. godinu, zaključno sa 31 decembrom, te finansijske aktivnosti u istoj godini.

Stavljajući akcenat na pitanje želimo da skrećemo vašu pažnju na prijavljivanje inkasiranog i provizijsku ocenu lošeg duga (**ISSAI 400: *Nekvalifikovano mišljenje uz naglasak pitanja***). Kompaniji je nedostajala politika dobrog poznavanja provizija loših i sumnjivih dugovanja. U periodu od 1999. do 2009. godine kompanija nije uspeła da realizuje zadovoljavajuće inkasiranje svojih sredstva. Oko 80% neinkasiranih sredstava kompanija je privizionirala kao loše i sumnjive dugove, i ta prezentacija nije potpuno u skladu sa knjigovodstvenim standardima i važećim domaćim zakonskim propisima.

VI. Stanje preporuka iz prethodnih godina

Reviziju finansijskih izveštaja RKV-a „Priština“ za 2008. godinu izvršila je privatna kompanija za reviziju Audit&Konto koje je bila ugovorena u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima. Ta kompanija je Menadžmentu RKV-a „Priština“ dala deset (10) glavne preporuke, od kojih je sedam (7) u procesu adresiranja, dok se tri (3) nisu adresirala.

Preporuke koje se nisu uspele adresirati su:

- Preporuka da Kompanija izvrši potrebnu analizu i tretiranje inkasiranja, i pravednu ocenu provizija loših i sumnjivih dugova;
- Preporuka da Kompanija izvrši godišnje ocenjivanje svog osoblja; te
- Preporuka da Kompanija donosi pisana pravila i uputstva, potrebnih za funkcionisanje sistema unutrašnje kontrole.

Ne izvršenje prethodnih preporuka u potpunosti pokazatelj je da su kompaniji još uvek prisutni isti problemi i ove godine.

VII. Istorijat

Nakon 1999 godine, bivši Regionalni vodovod "Batlava" je podlegao jednom preobražaju i regionalnoj konsolidaciji te 2007. godine, konačno je preobražen na deoničarsko društvo pod nazivom: Regionalna Kompanija Vodosnabdevanja "Priština"-D.D. Na početku je vlasnik ove kompanije bila Kosovska poverilačka agencija, a nakon usvajanja Ustava Republike Kosova jedini deoničar je Vlada Republike Kosova.

Prilikom korporatizacije, 01. januara 2007. godine kompanija je otvorila knjige počevši sa početnim balansom, i nakon ocenjivanja kompanije od Grant Thornton Consulting DOO Makedonija – Skoplje (“Konzorcija”), koje je aranžirala KPA.

RKV ""Priština"-d.d. pruža usluge obezbeđivanja pitke vode i menadžiranje crnih voda u opštinama: Priština, Kosovo Polje, Obilić, Štimlje, Lipljane; Podojevo i Glogovac.

Zakonska osnova Kompanije, nakon korporatizacije, jeste Zakon o javnim preduzećima br.03/L-087, dok je organizovanje ka deoničarsko društvo obavljeno je u skladu sa zakonom o trgovačkim društvima.

Kompanijom Upravlja Odbor direktora, a njome rukovodi izvršni direktor koji izveštava Odboru. Odbor odgovara Ministarstvu za privredu i finansije ka predstavniku Vlade.

Glavno finansiranje Kompanije jeste generisanje prihoda od aktivnosti prodaje vode i kanalizacije. Prodajne tarife vode, kanalizacije i fiksne tarife određuje regulativna kancelarija za vodu i otpatke.

Naša je odgovornost da izvršimo godišnju reviziju finansijskih izveštaja i izveštavamo Odboru javne kompanije o kvalitetu podataka u finansijskih izveštaja i o finansijskom menadžmentu Kompanije.

VIII. Nalazi i glavne revizijske preporuke

VIII. 1 Finansijski rezultati u odnosu na odobreni budžet

Analiza finansijskih rezultata prihoda i rashoda u odnosu na odobreni budžet.

Tabela: Pregled budžet – prihodi i rashodi

Opis kategorije	Planiranje za 2009. godinu	2009. godina	2008. godina
Prihodi i usluge snabdevanja vodom	10,649,472	9,970,073	9,147,772
Ostali operativni prihodi	61,950	106,162	254,083
Prihodi od granta		49,949	30,411
Operativni prihodi	10,711,422	10,126,184	9,432,266

Troškovi osoblja	3,060,618	2,718,445	2,781,247
Troškovi energije	1,396,461	1,972,240	1,486,878
Troškovi goriva	89,382	173,034	198,772
Materijalni troškovi	293,036	488,814	790,043
Spoljni ugovoreni troškovi	416,050	552,341	275,583
Troškovi održavanja i renoviranja	657,434	156,683	149,966
Nabavna vrednost materijala- kupljena voda		81,994	84,509
Troškovi rekreacije		31,764	3,631
Troškovi otpisivanja		3,447,577	3,335,042
Troškovi lošeg duga	3,709,438	2,819,699	2,938,764
Finansijski rashodi i transferi		22,562	4,440
Ukupni operativni troškovi	12,619,419	12,465,153	12,048,877

Dobitak - Operativni gubici	-2,338,969	-2,616,611
------------------------------------	-------------------	-------------------

Operativni troškovi za 2009. godinu, odobreni Planom biznisa za 2009-2013. god. Bili su 5,912,981€ (ovde nisu obuhvaćeni troškovi otpisa i loših dugova). Dok su aktuelni operativni troškovi za 2009. godinu 6,197,877€, što su prekoračili budžet za 284,896€ ili 4.8%.

Znatno povećanje bilo je kod troškova energije usled razlika fakturisanja od strane KEK-a . Udvostručenje troškova za spoljne ugovorene usluge desilo se zbog toga što je kompanija ove godine platila 252,523€ porez na imovinu u odnosu na 2008. godinu kada je potrošeno 11,149€.

Dok je izostavljanje vrednosti u koloni planiranja, zbog toga što je kompanija nakon usvajanja budžeta postavila predstavljanje troškova na analitički način.

Tabela: Pregled balansa stanja

Opis	Viti 2009	Viti 2008
Imovina, oprema i fabrike	59,943,234	62,403,508
Neto zalihi	1,401,165	1,283,765
Naplaćeni računi	7,994,645	6,707,693
Ostali zahtevi	528,769	703,205
Novac i njima ekvivalentni	895,118	977,471
Total imovine	70,762,931	72,075,643
Deoničarski kapital i rezerve	72,645,753	72,645,753
Akumulirani (gubici) / godišnji gubitak	(8,434,556)	(6,091,976)
Total ekviteta	64,211,198	66,553,778
Odloženi grantovi	873,617	578,375
Plativi računi i plativ porez	5,678,116	4,943,489
Total obaveza	6,551,733	5,521,864
Total obaveza &ekvitet	70,762,931	72,075,643

Sa pregleda balansa predstavljenog stanja vidi se da je RKV ""Priština"-d.d. miz godina radi sa gubicima, s toga menadžment Kompanije mora preduzeti konkretne postupke za obnovu Kompanije.

VIII. 2 Finansijski izveštaji

2.1. Kvalitet podataka

Kompanija je dužna da finansijske izveštaje priprema u skladu KKS -MKS, u skladu sa važećim zakonskim propisima na Kosovu i sa uputstvima trezora.

Netačnosti u nastavku nisu menadžment nije ispravio zbog čega izveštavamo u skladu sa ISSAI 1260:

- Tretiranje naplativog iznosa i provizioniranje loših i sumnjivih dugova nije prezentirano potpuno u skladu sa knjigovodstvenim standardima i primenjivim zakonima.

Osim toga, identifikovana su i pojedina druga manje važna pitanja, kao:

- Softver Kompanije podbacuje inkasiranja u iznosu od 99,543€, zbog toga što se ovaj iznos pogrešne izveštava u softveru kao minus;
- Kompanija je u toku 2009. godine otpisala inkasiranja potrošača u iznosu od 289,124€, koje nije prezentirano u finansijskim izveštajima; te
- Modul osnovnih sredstava sadrži osnovna sredstva koja su niže vrednosti (ispod 500€); njihov total je 218,083€.

2.2. Usklađenost sa finansijskim izveštavanjem

Kompanija je uspela da priprema finansijske izveštaje obuhvatajući pet komponenti koje zahtevaju knjigovodstveni standardi i primenjivi domaći zakoni. Ipak pojedine stavke u finansijskim izveštajima (tretiranje naplativog, provizioniranje loših i sumnjivih dugova) nisu bile potpuno u skladu sa primenljivim zakonima i odgovarajućim standardima.

Dok se sprovođenje uputstva trezora i ZUJFO ostaje ne ostvareno zbog protivrečnosti računovodstvenih načela u pripremanju finansijskih izveštaja.

Preporuka 1

Odboru RKV „Pristina“ preporučujemo da obezbedi:

- Da se u saradnji sa centralnim organima, odnosno njihovim deoničarima preispita pitanje inkasiranja i provizija loših i sumnjivih dugova; te
- Odbor, u koordinaciji sa Ministrom za privredu i finansije objasni poziciju Kompanije u odnosu na njene obaveze oko sprovođenja ZUJFO i uputstvima trezora.

VIII. 3 Realizacija budžeta

3.1. Menadžiranje prihoda

Prihodi izveštavani u finansijskim izveštajima za 2009. godinu iznose 10,126,183€, od kojih su 9,970,073€ od prodaje vode; 49,949€ od dobijenih grantova; i 106,162€ od drugih prihoda Kompanije.

U 2009. godini, prihodi od usluga vode i kanalizacije su povećani 822,301€ u odnosu na 2008. godinu, odnosno 9%. Povećanje troškova je rezultat povećanja broja klijenata.

U toku revizije, koristili smo program revizije IDEA, kojim smo uopšte testirali proces fakturisanja do faze inkasiranja sredstava. Takođe smo testirali detaljno 45 uzoraka na osnovu broja potrošača. Naša testiranja su otkrila nalaze u nastavku:

Neispravno prezentiranje i ocenjivanje godišnjeg inkasiranja

Inkasiranje, izveštavano od Kompanije za 2009. godinu bilo je 6,457,950€. Ovaj iznos nije prezentiran u finansijskim izveštajima, koliko od njih pripadaju prihodima iz 2009. godine i koliko njih pripadaju prihodima iz naplaćenih dugova iz prethodnih godina.

Inkasiranje finansijskih sredstava od strane inkasanta koji nemaju redovni radni ugovor sa RKV-a „Priština“

U mreži RKV-a „Priština“ bilo je ilegalnih priključenja u posleratnom periodu. Priključila se pojedina sela koja su sopstvenim sredstvima ulagala i na taj način su se ilegalno priključili u vodovodnu mrežu Kompanije. Menadžment RKV-a „Priština“ je sklopio neformalni sporazum sa tim selima da odrede inkasante i prikupe prihode za RKV „Priština“ na tim mestima. Štaviše Kompanije nije sklopila ugovor sa tim inkasantima, a plate im je isplatila iz blagajne.

Greške u procesu fakturisanja i softverski i nepouzdati sistem fakturisanja

Softver Kompanije ne pruža potpunu pouzdanost u procesiranju podataka, usled čega ima znatan broj grešaka u izdatim računima.

Naša su testiranja pokazala da je od 902,139 izdatih računa Kompanije jedan njihov deo (oko 30%) sadrži tehničke greške. Te greške su uočene kod cene vode, kanalizacije i fiksnih tarifa. Primitili smo takođe da su u nekoliko slučajeva izdati računi sa istim sirijskim brojem. Navedene greške, rezultat su nedostatka kontrole oko potvrđivanja i učitavanja vodomera, a neke su i rezultat procesiranja podataka sa softvera.

Nakon detaljnog testiranja, primitili smo da su propuštene tehničke greške nisu imale finansijski uticaj na rezultate Kompanije.

Zaključak

RKV-a „Priština je uspela da ovu mrežu stavi pod kontrolom, zbog čega je bila dužna da sklopi sporazum sa nekolicinom sela, za inkasiranje sredstava. Kao rezultat toga, RKV-a „Priština je menadžirala vodu (deo investiranja sela) sa žiteljima dotičnih sela.

Kao posledica raznih grešaka je takođe suočena sa mnoštvom žalbi potrošača u procesu fakturisanja, što je rezultiralo otpisivanjem dugova za oko 289,124€ u 2009 godini.

Preporuka 2

Odboru RKV „Priština“ preporučujemo da obezbedi:

- Da se prezentiraju prihodi između prihoda sa aktuelne fiskalne godine i inkasiranja dugova iz prethodnih;
- Da se legalizuje mreža po selima kako bi Kompanija stavila taj deo pod potpunom kontrolom;
- Da izvršni menadžer prodaje obezbeđuje da se izveštaji inkasanta u vezi sa podelom računa i učitavanjem vodomera kontrolišu i potpišu se a prilikom njihovog prijema na radu; te
- Da se softver avansira od strane odgovornog lica kako bi se sprečavale greške u procesu fakturisanja.

3.2. Menadžiranje rashoda

3.2.1. Plate

Planiranje rashoda za plate i dnevnice u 2009. godini iznosio 3,060,618€, , dok troškovi aktuelnih plata iznosili 2,718,445€, sa jednom razlikom od 342,173€. Razlog neostvarivanja budžeta za plate i dnevnice bio je nepovećanje plata na nivou planirane šeme za njen personal.

Prosečan broj radnika u 2009. godini bio 495, od kojih smo testirali 38 dosije osoblja prema našem uzorku u skladu sa revizijskim programom.

Nalasci

Radnici van platnog spiska

Za 2009. godinu su finansijski izveštaji prikazali troškove za plate u iznosu od 2,718,445€. Dok je prema platnom spisku ti troškovi bili u iznosu od 2,681,466€, što je rezultiralo razlikom od 36,978€. Razlika je protekla od isplate plata inkasantima sela koji nisu bili na platnom spisku. Ti inkasanti nisu imali potpisane radne ugovore sa Kompanijom te i njihove poreske obaveze i doprinosi na plate nisu im bili isplaćeni.

Zaključak

Naš je zaključak da menadžment Kompanije nije uspeo da obezbedi najbolju kontrolu ljudskih resursa. Dotični departman nije uspeo da obezbedi potpisivanje ugovora sa jednim delom radnika, ne isplaćujući poreske obaveze za plate, kao i isplatom njihovih plata preko blagajne.

Preporuka 3

Odboru RKV „Priština“ preporučujemo da obezbedi:

- Da se svi zaposlenici stave u platni spisak i vrši sve poreske obaveze vezane za troškove; i
- Da ugovor potpiše svaki radnik i poslodavac određujući i ovlašćenja, obaveze, prava i odgovornosti.

3.2.2. Roba i usluge

Finansijski izveštaji kompanije izveštavali su troškove za robu i usluge u iznosu od 3,479,432€, od kojih smo testirali nekoliko ugovora koji su obuhvatili oko ugovora koji uključuju oko 25% tih troškova.

Nalazi

Izbor dobitnika bez tri odgovornih ponuda

U toku revizije procedura javne nabavke, ustanovili smo slabosti u procesu vrednovanja ponuda, te slabosti smo nalazili kod ugovora:

- **Održavanje vozila**, kod kojeg nije bilo tri odgovornih ponuda, jer je jedan od ponuđača nije bio popunio tenderski dosije i ugovor u potpunosti;
- **Nabavka administrativnog materijala**. Nisu bilo opet tri odgovorne ponude i jedan od ponuđača nije ispunio jednu osnovnu kriteriju za izbor. Njima su nedostajala važeća uverenja o kvalitetu proizvoda prema međunarodnim standardima.

Nevaljano menadžiranje troškova servisiranja

U kategoriji troškova servisiranja, testirali smo ugovor za troškove servisiranja vozila u iznosu od 15,675€. U ovom ugovoru, uočili smo da je kompanija dobitnik manipulirala tehničkom specifičnom ponude u kojoj je ponudio delova sa nula cenom (nova Boš pumpa), dok je za remont istih delova (popravka Boš pumpe) ponudio visoke cene. Na testiranim računima, uočeno je da je kompanije dobitak ugovora fakturisao samo artikla sa visokom cenama.

Zaključak

Menadžiranje aktivnosti nabavke izvan procedura javne nabavke i mimo primenjenog zakonskog okvira povećava rizik da se ne bira ekonomski povoljniji operator. To može da vodi situaciji kada primljena roba i usluge ne budu zahtevanog kvaliteta i da na taj način kompanije ne uspeva ostvariti predmetne težnje.

Preporuka 4

Odboru RKV „Priština“, preporučujemo:

- da menadžment Kompanije obavlja kontrolu procesa nabavke, od faze pokretanja po sve do realizacije ugovora; i
- Prilikom vrednovanja ponuda, menadžer nabavke treba da izvrši njihovo profesionalno vrednovanje u skladu sa utvrđenim kriterijama.

3.2.3. Kapitale investicije

Planiranje kapitalnih investicija za 2009. godinu bilo je 1,089,003€. Od njih je potrošeno 987,303€, odnosno oko 91%. Izvor tih sredstava bilo je od prihoda Kompanije u iznosu od 651,272€, i od vladinog granta 336,031€ .

Kupovina van odobrenog zahteva

„Nabavka kompjutera u drugih IT delova”, u ovom projektu je kupljena oprema više nego što je bilo odobreno u zahtevu. Prekoračenje je bilo za 29 monitora i 2 kompjuterske kućice. U egzaminaciji magacina oko 100 dana nakon njihove kupovine uočili smo da su iste bile u magacinu.

Nedostatak dokaza o uplati vode i kašnjenje u izvođenju radova

Ugovorom za **zemljišne radove u mreži vode i kanalizacije**, prilikom potpisivanja ugovora, privrednom operatoru je nedostajao dokaz o uplati vode koji je zahtevan, jer račun nije bio u ime firme. U ovom projektu takođe pobednik tendera kasnio sa izvođenjem radova za 54 dana bez nekog opravdanog.

Zaključak

Menadžment RKV-a „Priština“ nije uspela da menadžira troškove kapitalnih investicija potpuno u skladu sa važećim zakonskim okvirom. Kupovina opreme bez odobravanja zahteva i kašnjenja u izvođenju radova, tipični su primeri nedostatka unutrašnje kontrole. Unutrašnje adekvatne kontrole sprečavale bi takve postupke.

Preporuka 5

Odboru RKV „Priština“, preporučujemo:

- Da se kupovine obavljaju na osnovu odobrenih zahteva;
- Da se ne potpisuje ugovor bez dostavljanja svih zahtevanih dokaza prema utvrđenim kriterijama tendera; i
- Da se primenjuju penaltike za neopravdano kašnjenje u izvođenju radova.

3.2.4. Menadžiranje Nabavke

Kompanija pripremala je i usvojila plan javne nabavke za 2009. godinu, kojim su bile predviđene sve aktivnosti nabavke, rok njihovog izvršenja i njihova približna vrednost.

Realizacija planirane nabavke za 2009. godinu bila je oko 30%. Takva niska stopa realizacije plana, kazuje ne dobro Menadžiranje na realizaciji planiranih projekta.

Pored toga, mi smo identifikovali i određene slabosti u procesima nabavke, kao što su:

- Kupovina van Plana nabavke, 16% u odnosu na planiranu vrednost;
- Nedostatke i greške u procesu ocenjivanja, odnosno izbora firme pobednika i bez tri odgovornih ponuda; te
- Neadekvatna kontrola u realizaciji ugovora, naročito uplata.

Uzrok lošeg upravljanja, jeste nekompletiranje stručnim osobljem kancelariju javne nabavke. Kao posledica ima slučajeva kada je izabran pobednik ne onaj koji je ekonomski bio povoljniji, rizikujući nepostizanje vrednosti potrošenog novca.

Zaključak

Od gore navedenih nalaza, možemo zaključiti da procedure nisu ispoštovane odnosno obezbeđene na efektivan način trošenje novca. Slabo ostvarivanje plana, izbor dobitnika ugovora bez tri odgovornih ponuđača. Neadekvatna kontrola u realizaciji ugovora predstavlja ključni neuspeh u procesu nabavke.

Preporuka 6

Odboru RKV „Priština“, preporučujemo:

- Da u procesu planiranja nabavke, svaki departman, ili sektor kompanije podnosi zahtev o njihovim potrebama u toku godine;
- Menadžment mora da utvrdi kriterije u toku pripremanja plana za vreme pripreme plana nabavke kako bi on bio ostvarljiv; i
- Da kompletira kancelariju nabavke sa dovoljnim profesionalnim osobljem, kako bi se pojačala kontrola na menadžiranju nabavnih procesa.

3.3. Menadžiranje imovine

3.3.1. Pokretna imovina

3.3.1.1. Korišćenje bankarskih računa i gotov novac

Total gotovog novca u Blagajni i u Banci, zaključno sa 31.12.2009. godine iznosio 895,118€.

Mi smo obavili revizijske procedure obračuna novca između računovodstvenih popisa, blagajničkog dnevnika i bankarskih izvoda.

Nalazi

Naša revizija je našla pojedine slabosti u menadžiranju novca, počev od procesa inkasiranja, zadržavanja novca u blagajni, te njegovog prenošenja u banci. Te slabosti su vezane za nedostatak jednog jasnog pravilnika koji bi pojasnio te procedure. Nedostatak tog pravilnika je uzrokovao nesigurnost u menadžiranju novca uopšte, što som po sebe predstavlja rizik dase novac krađe ili zloupotrebljava.

Zaključak

Gore navedeni nalazi ukazuju da menadžment nije uspeo da preduzme sve neophodne mere da obezbeđuje adekvatnu kontrolu novca, počev od inkasiranja sredstava pa do njihovog prenošenja u banci.

Preporuka 7

Odboru RKV „Priština“, preporučujemo:

- Da pripremi jedan jasan pravilnik o procedurama upravljanja gotovim novcem počev od inkasiranja, popisa, prenošenja pa do izveštavanja i boljeg upravljanja novca u banci; i
- Da razvija strategiju uplata preko banke, kako bi se uskratili rokovi zadržavanja novca u blagajni i inkasiranja gotovog novca svela na minimum.

3.3.1.2. Naplativi računi

Finansijski izveštaji Kompanije rezultirali 7,994,645€ naplativih u 2009. godini. Dok, softver Kompanije prikazuje naplativog iznosa od 37,289,834€, koji je akumuliran od 1999. godine do kraja 2009. godine. Razliku od 29,295,188€ Kompanija je izjavila kao loš i sumnjivi dug ovih godina.

Nasuprot datih preporuka sa prošle revizije vezano za tretman naplativih iznosa, Kompanija nije uspela da primeni tu preporuku.

Nalazi

Nizak nivo ubranja naplativih iznosa i njihovo nedovoljno prikazivanje

Kompanija nije uspela da na zadovoljavajući nivou naplaćuje dugove od njenih potrošača što je kao posledica, nivo naplativih dugova veoma visok. U toku revizije smo konstatovali da Kompanije nema dovoljnu podršku od deoničara za prikupljanje naplativih dugova.

Nakon daljeg testiranja konta naplativih iznosa primetili da postoji vrednost od 99,543€ koji je prikazan negativnim saldom. Ovaj iznos, pogrešno se vodi kao pretplata potrošača.

U periodu 2009. godine, Kompanija je takođe otpisala dugove potrošača u iznosu od 289,125€, o kojima nedostaju adekvatni prikazi i regulativna osnova o procedurama otpisa dugova.

Neispravan tretman i ocenjivanje provizija za loše dugove

Kompanija je u finansijskim izveštajima prezentirala troškove loših dugova u iznosu od 2,819,699€, što je rezultat neinkasiranih prihoda u 2009 godini.

Prezentiranje tog iznosa kao loš i sumnjiv dug nije bilo potpuno u skladu sa zahtevima računovodstvenih standarda i poreskih zakona na Kosovu. To je uticalo na finansijski rezultat kompanije koji se stalno predstavlja sa gubicima.

Zaključak

Mi smo zaključili da Kompanija nije uspjela da obezbeđuje jedno izveštavanje koje će biti potpuno zasnovano na knjigovodstvenim standardima i na poreske primjenjive zakone u Zemlji.

Preporuka 8

Odboru RKV „Priština“, preporučujemo:

- Da, obezbeđujući podršku njenih deonikara odnosno MPF-a, preduzme adekvatne postupke za naplaćivanje dugova;
- Da se naplativi iznosi prikažu na adekvatan način u dovoljnoj meri u Finansijskim izveštajima;
- Da obezbeđuje eliminiranje grešaka sa negativnim saldom naplativih računa prikazanih u sistemu; i
- Da se tretman naplativih iznosa i ocena provizija loših i sumnjivih dugova vrši u skladu sa KKS - MKS i važećim zakonima Zemlje.

3.3.2. Osnovna Sredstva

Vrednost osnovnih sredstava Kompanije, prikazanim u finansijskim izveštajima iznosi 59,943,234€. Mi smo vršili reviziju procedura o menadžiranju osnovnih sredstava u odnosu na prijem, knjiženje, održavanje i otpis imovine.

Nalazi

Naša revizija je našla sledeće:

- Modul osnovnih sredstava sadrži imovinu koja je manje vrednosti (ispod 500€) koja je u suprotnosti sa Pravilima o vođenju knjiga u RKV „Priština“. Total tih sredstava iznosi 218,083€;
- U modulu osnovnih sredstava imovine nisu evidentirane prema bar-kodima; i
- Nije izvršen otpis sa registra osnovnih sredstava koja više nisu funkcionalna ili su van upotrebe (dotrajale).

Zaključak

Menadžment nije uspeo da angažuje jedan zvaničnik za upravljanje imovinom, u 2009. godini, što je kao posledica toga i jedan broj grešaka. Prezentiranje imovine manje vrednosti (ispod 500€) i neotpisivanje imovine koja je identifikovana kao dotrajala (van upotrebe), ključne su greške u menadžiranju osnovnim sredstvima. Ove greške su ocenjene kao tehničke i kao takve ne utiču na materijalnosti finansijskih izveštaja.

Preporuka 9

Odboru RKV „Priština“, preporučujemo da obezbeđuje:

- Da se vrši registracija barkoda u modulu osnovnih sredstava i da se svaki zaposlenik zadužuje imovinom kojom raspolaže;
- Modul osnovnih sredstava da ne sadrži opremu manjeg iznosa (ispod 500€); i
- Da se sa glavne knjige osnovnih sredstava otpisuje oprema koja je identifikovana od Komisije kao nefunkcionalna za inventarisiranje.

VIII.4. Unutrašnja kontrola

Dobar sistem unutrašnje kontrole pomaže svakoj budžetskoj organizaciji na postizanje utvrđenih ciljeva u što boljem korišćenju javnog novca, obezbeđujući ujedno i finansijsko izveštavanje.

Naši nalasci i zaključci o realizaciji budžeta RKV „Priština“, prezentiranog ranije ukazuju da sistemi unutrašnje kontrole nisu bili dizajnirani na adekvatan način za prevenciju i otklanjanje grešaka i nepravilnosti.

U nedostatku adekvatne kontrole, primećene su slabosti, na:

- Potpunoj implementaciji preporuka revizije iz prošle godine;
- Donošenju i kompletiranju pravila o funkcionisanju unutrašnje kontrole koje zahteva Zakon o JP-a;
- Pravila, donesena od Kompanije o finansijskom izveštavanju koja nisu na zadovoljavajućem nivou i ne obezbeđuju finansijsko izveštavanje u skladu sa KKS ili priznatim standardima u zemlji, te važećim na Kosovu;
- Kontrolu procesa isplata i njihove sertifikacije;
- Menadžiranju vodovodne mreže u nekoliko sela i u procesu fakturisanja uopšte; i
- Godišnjoj oceni rada osoblja kao i na donošenju unutrašnjih pravilnika koji će regulisati ocenjivanje.

Zaključak

Gore navedeni nalazi ukazuju da RKV „Priština“, nije uspela da obezbedi jedan zakonski okvir koji zahteva Zakon o JP-a, i uspostavlja jedan dobar sistem unutrašnje kontrole što će Kompaniji pomoći na postizanju svojih utvrđenih ciljeva. Takođe nedostatak godišnje ocene rada zaposlenih, uticalo je na ne identifikaciju slabe izvodljivosti radnog osoblja.

Smatramo da uopšte, nivo unutrašnje kontrole nije bio u zadovoljavajućem nivou i menadžment Kompanije treba da preduzme potrebne korake na njegovom poboljšanju.

Preporuka 10

Odboru RKV „Priština“, preporučujemo da obezbeđuje:

- Da Odbor direktora Kompanije obezbeđuje jedan unutrašnji zakonski okvir koji će kompaniji obezbediti efikasno i efektivno menadžiranje kompanije;
- Da menadžment Kompanije dizajnira i uspostavi jedan funkcionalni sistem unutrašnje kontrole, zahtevajući odgovornost i potpuno izveštavanje na svim nivoima Kompanije o njihovim zadacima; i
- Da se obavlja godišnja ocena radne izvodljivosti zaposlenih Kompanije.

VIII.5. Unutrašnja revizija

U Kancelariji Unutrašnje kontrole Kompanija je imala samo jednog zaposlenog kontrolora (menadžer Kancelarije UR).

Ipak u periodu 2009. godine je Unutrašnji revizor uspeo da izvrši deset (10) kontrola u raznim oblastima, koja pokrivaju 2009. godinu. Ti izveštaji su se odnosili na oblast plata, voznog parka, zalihe, naplativih iznosa, ljudske resurse, gotov novac, poresku oblast, javnoj nabavci i Departmanu za planiranje i razvoj.

Ovi izveštaji su u sebe sadržali pronađene detalje, njihov uticaj kao i preporuke kako da odgovorni menadžment da poboljšava upravljanje i funkcionisanje unutrašnje kontrole.

Nalazi

Kompanija nije posvetila pažnju funkcionalnosti kancelarije unutrašnje revizije, jer nije ni popunila dovoljnim ranim osobljem. Zatim, takođe, nisu preduzete zadovoljavajuće radnje na adresiranju preporuka datih u izveštajima unutrašnje revizije.

Dok menadžment nije sastavio jedan plan za sprovođenje preporuka unutrašnje revizije koje će pomoći funkcionisanje unutrašnje revizije.

Unutrašnja revizije je uključila dosta oblasti za reviziju, međutim nedostatak kadra utiče da se unutrašnja revizija ne može proširiti i u druge važne oblasti visokog rizika.

Zaključak

RKV „Priština“, nije posvetila pažnju unutrašnjoj reviziji. Mi smo došli do tog zaključka pošto smo videli da kompanija nije angažovala dovoljno radnike u to Departmanu, te nije posvetila dovoljnu pažnju preporukama unutrašnje revizije

Preporuka 11

Preporučujemo Odboru RKV „Priština“ da obezbeđuje:

- Da Komisija unutrašnje revizije razmotri mogućnost povećanja broja zaposlenih u kancelariji unutrašnje revizije na osnovu aktivnosti i rada Kompanije;
- Da menadžment sastavlja planove o implementaciji preporuka sa izveštaja Unutrašnje revizije, dok Komisija unutrašnje revizije nadgledati njihovu sprovođenje; i
- Da unutrašnje revizija će odrediti prioritete na osnovu procene rizika.

IX. Jedan opšti zaključak o rukovođenju kompanijom

Odbor Kompanije nije uspeo da izradi jedan unutrašnji zakonski okvir i priručnike koji će pružiti dobru osnovu za zdravo i efikasno upravljanje kompanije. Nedostatak takvog okvira svakako se odrazio i na izveštaj unutrašnje kontrole Kompanije koja je funkcionisala na zadovoljavajući način.

Ključni problemi Kompanije vezani su za inkasiranje dugova. Od 1999. godini do 2009. godine Kompanija nije uspela izvršiti inkasiranje svojih sredstava. Oko 80% ne inkasiranih sredstava kompanija je provizionirala kao loše i sumnjive dugove, što je kao posledica rezultirali gubicima u ovom periodu.

To i ostale identifikovane slabosti u ovom izveštaju o prihodima, troškovima, menadžiranju novca, i sistema unutrašnje kontrole, vodili nas opštem zaključku da su potrebna dalja nastojanja Odbora da bi se obezbedilo dobro i kvalitativno kompanije.

Na osnovu nalaza Izveštaja, preporučujemo da Odbor Kompanije preispita unutrašnji zakonski okvir. Postojeće politike i analizira situaciju unutar tih oblasti gde ima praznine, i preduzme dalje korake na poboljšanju koji će Kompaniji pomoći na postizanju utvrđenih njenih ciljeva.

Dodatak 1

Razna mišljenja revizije izvođena od strane KGR u godišnjim izveštajima revizora za 2009. godinu, (izvedena su od ISSAI 400)

- 9. Jedno mišljenje revizije**, normalno i u standardnom formatu, vezano za finansijskim pregledima u celini, izbegavajući potrebu određivanja trajanja, ali prema prirodi i u opštem smislu prenosi čitaocima njen smisao. Priroda ovih reči, zavisi od zakonskog okvira revizije, međutim mišljenje treba da jasno kaže da li je kvalifikovano ili nekvalifikovano, ili je kvalifikovano u nekim određenim oblastima, ili je suprotno mišljenje (stav 14), ili je negiranje mišljenja (stav 15).
- 10. Nekvalifikovano mišljenje** se iznosi kada je revizor zadovoljan sa svim materijalnim aspektima, i to:
- (a) Kada su finansijski izveštaji pripremljeni koristeći osnove i prihvatljive politike računovodstva koje su primenjene na konzistentan način;
  - (b) Kada su izveštaji u skladu sa statusnim zahtevima relevantnim Pravilima;
  - (c) Kada su nalazi, prezentirani u finansijskim izveštajima u skladu sa saznanjima revizora o kontroliranoj ustanovi; i
  - (d) Kada je obavljeno adekvatno prelistanje svih materijalnih pitanja, relevantnih za finansijske izveštaje.
- 11. Akcenti.** Revizor može u nekim okolnostima da smatra da čitaoc nije pravedno shvatio finansijski pregled ako se pažnja obratila neobičnim i beznačajnim stvarima. Opšte je pravilo, kada revizor daje jedno nekvalifikovano mišljenje, da se to ne odnosi na specifične aspekte finansijskih izveštaja njegovog mišljenja, ako se to može pogrešno tumačiti kao kvalifikovano mišljenje. U cilju izbegavanja utiska, referencija koje su zamišljene kao akcentiranje pitanja, nalaze se u posebnim stavovima izdvojenih od mišljenja. No, revizor ne treba da akcentira pitanja ispravke nedostataka u finansijskim izveštajima ili kao alternativu zamenu za kvalifikovano mišljenje.
- 12. Revizor može da ne bude u stanju da iznese svoje nekvalifikovano mišljenje** kada postoji jedna od okolnosti i kada to mišljenje može efektivno uticati na materijalnom smislu finansijskih izveštaja:
- (a) da li je bilo ograničenja u delokrugu revizora;
  - (b) revizor smatra da su pregledi nekompletni, konfuzni, ili pak postoji neka neopravdana podela u smislu priznatih računovodstvenih standarda, ili
  - (c) postoje nejasnoće koje utiču na finansijske izveštaje.

- 13. Kvalifikovano mišljenje.** Tamo gde se revizor ne slaže ili je nesiguran u vezi jednom ili više tačaka u finansijskim izveštajima, koje mogu biti od materijalnog značaja ali ne i fundamentalni u izvestilačkom smislu, potrebno je izneti kvalifikovano mišljenje. Sastavljanje mišljenja naravno ukazuje na zadovoljavajući rezultat u odnosu na kontrolirani subjekat, vezano za konkretan ili precizan pregled pitanja nesaglasnosti ili nejasnoća koja pokreću kvalifikovano mišljenje. Pomaže korisnike ako je finansijski efekat nejasnoće ili nesporazuma određen od strane revizora, iako se to uvek ne praktikuje.
- 14. Suprotno mišljenje.** Tamo gde revizor nije u mogućnosti dati svoje mišljenje o finansijskim pregledima u celini, zbog nesporazuma, što je suštinsko zbog minimiziranja prezentirane pozicije u nastavku daje mišljenje koje se kvalifikuje po određenim aspektima neće biti adekvatno, onda se daje suprotno mišljenje. Sastavljanje takvog suprotnog mišljenja radi se na precizan način o svim pitanjima nesporazuma. To je pomoć da finansijski efekat na finansijske nalaze utvrđuje u praksi tamo gde treba.
- 15. Negiranje mišljenja.** Tamo gde revizor ne može dati svoje mišljenje vezano za finansijske preglede zbog nejasnoća ili sužavanja delokruga to je esencijalno za jedno mišljenje kvalifikovano u određenim aspektima, neće biti adekvatno, onda se daje suprotno mišljenje. Sastavljanje suprotnog mišljenja pojašnjava jedno mišljenje, odnosno stav da se ne može dati, navodeći jasno i precizno sva nejasna pitanja.
- 16.** Postalo je pravilo da ILA sastavlja detaljan izveštaj radi dopunjavanja mišljenja u okolnostima, u kojima je nemoguće dati nekvalifikovano mišljenje.

Dodatak 2

II. Komentari RKV-a „Priština“ i ocene KGR-a

Menadžmentu RKV-u „Priština“, pružena je mogućnost da daje svoje komentare na nacrt izveštaja. Menadžment je primio sve podatke i naše zaključke koje smo podneli u Izveštavanju revizije o finansijskim izveštajima za 2009. godinu i nema neki komentar.

Dalje, oni su se obavezivali da će sve učiniti da se adresiraju sve preporuke.